1900. Acht en veertigste Jaargang. (Derde Kwartaal.) No. 38

DE BAZUIN.

Stemmen uit „De Gereformeerde Kerken in Nederland."

(Ten voordeele van de Theologische School te Kampen.)

Joël II : 1a, Blaast de bazuin!

Vrijdag 21 September 1900.

Hagg. I : 4, Is het voor ulieden wel de tijd/ dat gij woont in uwe gewelfde huizen, en zal dit huis woest zijn?

Dit blad verschijnt des Vrijdags. Prijs per 3 maanden, fr. per post *f* 1.50. Voor Oost-Friesland en Amerika *f* 1.75. Voor Z.-Afrika *f* 1.75. Abonnementen buiten het Rijk moeten per kwartaal vóóruit worden betaald. Afzonderlijke Nrs 12½ ct. Advertentiën van 1—10 regels *f* 1; elke regel meer 10 cts. Boekh.-advertentiën 3 2 maal.

UITGEVER:
G. PH. ZALSMAN,
KAMPEN.

Advertentiën en Bestellingen vrachtvrij te adresseeren aan den Uitgever G. Ph. Zalsman te Kampen. — Kerkelijke Berichten en Stukken der Medewerkers aan den Redacteur, dHr. C. Mulder te Kampen. — Binnenlandsche Ruilbladen, Intezenden Stukken en Werken ter recensie aan den Hoofdredacteur, Dr. H. Bavinck te Kampen. —

Officiëele Kerkelijke Berichten enz.

VOOR DE DIACONIEËN.

Dezer dagen is, zoo al niet aan alle, dan toch aan vele onzer diaconieën door het Dagelijksch Bestuur der burgerlijke gemeente toegezonden een provinciaal Blad, waarin een circulaire van den Minister van Binnenlandsche Zaken voorkomt betreffende *„het verstrekken van statistische opgaven der bedeelden."*

De Min. wijst in die circulaire op het „onmisbare van een goed ingerichte statistiek der bedeelden" en doet daarnevens gaan een *„model naam-register der bedeelden,"* dat door de diaconieën kan *„aangelegd* en *bijgehouden* worden, *om jaarlijks de gevraagde gegevens te verstrekken"* aan de Regeering.

Het Dagelijksch Bestuur der burgerlijke gemeente noodigt, in een begeleidend schrijven, beleefd uit *om op de voorgestelde wijze mede te werken tot verkrijging van meer betrouwbare gegevens.*

In verband hiermede kwamen zoowel bij de Redactie als bij Deputaten voor de Correspondentie met de Hooge Overheid verzoeken in, om te dezer zake te willen dienen van advies.

Ofschoon onzerzijds natuurlijk hierbij geen sprake kan zijn van officieel advies, brengen wij toch gaarne onze meening ter kennis van de diaconieën, en wel publiek, om, zooveel mogelijk, herhaald schrijven te voorkomen.

Wij gaan daarbij uit van de volgende overweging:

a. dat ook dit schrijven van de Regeering samenhangt met haar reeds vroeger aangevangen pogen om betere „opgaven der bedeelden," zelfs met naam en toenaam etc., te ontvangen van de diaconieën, welke voor zooverre ons bekend, daaraan echter om verschillende redenen niet hebben voldaan;

b. dat, nu het gemeentebestuur uitnoodigt om mede te werken, de beleefdheid vordert aan dat Bestuur te antwoorden;

c. dat de diaconieën daarbij echter, waar het geldt het straks verstrekken van opgaven omtrent de bedeeling der armen — zeer voorzichtig hebben te zijn met het oog op het bijzonder karakter der kerkelijke liefdadigheid;

d. dat zij anderzijds, tegenover alle opmerkingen en verzoeken der Regeering in betrekking tot de kerkelijke armenbedeeling, ook om eigen veiligheid, hebben te letten op het voorschrift bij art. 10 der wet tot regeling van het Armbestuur gegeven.

Dit artikel schrijft evenwel juist niet voor *„opgave" van de namen,* maar alleen „van het *getal* der ondersteunden" en voorts *in het algemeen* „van het beloop hunner (der diaconieën) uitgaven voor beheer en onderstand van allerlei aard, en van dat hunner (der diaconieën) inkomsten door collecten, inschrijvingen of andere vrijwillige bijdragen en subsidiën".

In verband nu met een en ander is ons advies om het volgende (op ongezegeld papier) te antwoorden:

AAN HET DAGELIJKSCH BESTUUR
der
GEMEENTE . . . . .

Weledele Heeren!

In antwoord op Uwe Missive van den . . . . . 1900 met begeleidend provinciaal Blad, hebben wij de eer U, namens de diaconie van de Geref. kerk te . . . . . , dank te zeggen voor de toezending van dat Blad en U mede te deelen, dat de diaconie den inhoud ervan voor kennisgeving heeft aangenomen en natuurlijk bereid blijft om te voldoen aan het bepaalde in de 1ste alinea van art. 10 der Wet tot regeling van het Armbestuur omtrent de gewone jaarlijksche opgave.

Namens de Diaconie voornoemd:
. . . . . *Voorzitter.*
. . . . . *Scriba.*
. . . . . den . . . . . 1900.

't Spreekt wel van zelf, dat de diaconieën, ook bij overeenstemming op de hoofdzaak, allicht een anderen vorm kunnen gebruiken.

Kampen, M. Noordtzij.
17 Sept. 1900.

PLAATSELIJKE KERKEN.

WIRDUM, 9 Sept. 1900 Hedenmorgen was het voor de gemeente een ernstig oogenblik, daar onze geliefde Leeraar Ds. T. Sap na den dienst des Woords bekend maakte, dat ZEw na ernstig overleg en gebed gemeend had, de roeping der Geref. kerk van Gouda *A* te moeten aannemen. Hoewel ons dit besluit smart, hopen en vertrouwen wij, dat, waar de Koning der kerk zijn dienstknecht aldaar roept, het ook zal zijn tot heil der betrokken kerken, ten zegen voor zijnen dienstknecht en tot verheerlijking Gods.

Namens den Kerkeraad,
T. A. v. d Werff, Scriba.

—

OOSTEREND, 16 Sept. 1900. Hedenmorgen maakte onze geliefde Herder en Leeraar, de WEw heer Ds. A. André, aan de gemeente bekend, eene roeping te hebben ontvangen van de Geref kerk van Marrum.

Namens den Kerkeraad,
A Gaastra, Scriba.

—

OVERTOOM (Amst), 16 Sept. 1900. Na hedenmorgen door Ds. H. Buurman van Amstelveen in zijn ambt bevestigd te zijn met de woorden van Spr. 13 : 17*b*, hield Ds. G. Wisse Jr. des avonds zijne intree-predikatie naar aanleiding van 1 Cor. 1 : 23 en 24. Tevens zegt de kerkeraad van Overtoom alle brs. Predikanten en Candidaten hartelijk dank voor hunne betoonde bereidwilligheid en hulp tijdens de vacature in deze kerk.

Namens den Kerkeraad,
G. S. Bakhuijzen, Scriba

—

WESTER-EMDEN, 17 Sept. 1900. Waar de kerk van Ulrum voor eenige weken geen bezwaren vond om, na nog geen 1½-jarig verblijf, een roeping uit te brengen op onzen Leeraar den Weleerw. heer J. Sijbesma, heeft ZEerw. die roeping niet kunnen weerstaan, en vond alzoo geen bezwaar om deze nog jeugdige gemeente te verlaten, zoodat hij dan ook ons gistereu bekend maakte, de roeping van genoemde kerk te hebben opgevolgd. Moge het tot eere Gods zijn en welzijn der kerk.

Namens den Kerkeraad,
J. Kuipers Jr., Ssriba.

—

VRIJHOEVE-'s GREVELDUIN-CAPELLE, 17 Sept. 1900. Verleden week ontvingen wij het teleurstellend bericht, dat de Eerw. heer W. T. van Dam, Theol. Candidaat, gemeend heeft voor de roeping onzer kerk te moeten bedanken.

Namens den Kerkeraad,
D. N. van der Schans, Scriba.

—

GEESTEREN GELSELAAR, 17 September 1900. Gisteren werd der gemeente bekend gemaakt, dat onze geachte Herder en Leeraar Ds J. Visser eene roeping heeft ontvangen van de Geref kerk te Sprang. Geve de Koning der kerk, het Hoofd der gemeente ZEerw. licht en wijsheid, om in dezen zijn heiligen wil te verstaan; en alzóó te mogen handelen, dat het tot eere Gods en tot zegen der gemeente verstrekke

Namens den Kerkeraad,
H. J. Negberink, Scriba.

—

's-GRAVENDEEL, 17 Sept. 1900. Den 12 dezer ontvingen wij het voor ons zoo verblijdend bericht van onzen beroepen Candidaat, den Eerw. heer W. T. van Dam te Bolnes, dat hij met volle vrijmoedigheid onze roeping wenscht op te volgen. Dat de Heere hem weldra tot ons doe komen met een vollen zegen des Evangelies, is de wensch en bede van kerkeraad en gemeente.

Namens den Kerkeraad,
L. Kooy Gz, Scriba.

—

BEETGUM c. a., 17 Sept 1900 De vorige week ontvingen wij het voor deze gemeente teleurstellende bericht van den alhier beroepen en zeer begeerden Candidaat, den heer W. T. van Dam, dat hij voor de roeping naar deze gemeente meende te moeten bedanken.

Namens den Kerkeraad,
S J. van Tuinen, Scriba.

—

Nogmaals bericht ondergeteekende, woonachtig te Breukelen, aan de Gereformeerde kerken, dat hij, een tijd lang verhinderd geweest zijnde door ongesteldheid, weder in staat is om op te treden in de bediening des Woords.

Ds. E. J. de Groot.

CLASSEN.

Classis Zutten.

De Classis Zutfen heeft (naar men ons bericht) in hare vergadering van 6 Septr., gehouden te *Aalten,* met medewerking der Prov. Deputaten peremptoir geëxamineerd en met alle stemmen tot de bediening des Woords en der Sacramenten toegelaten den Eerw. heer *J. Bosch Jz.,* beroepen predikant te Neede. – Red.

—

Classis 's-Gravenhage.

Bidstond voor Z.-Afrika.

De Classis 's-Gravenhage heeft, als daartoe aangewezen Deputaat der Gen. Synode, aan de Geref. kerken een bidstond uitgeschreven voor de nooden der Zuid-Afrikaansche stamgenooten tegen *a. s. Zondag 23 Septr., des avonds.*

Namens de Classis,
A. H. van Minnen, *Scriba a. h.*

—

Classis Haarlem.

De Classis Haarlem besloot in hare vergadering van 11 Sept. 1900 om D. V. op 10 *Oct.* 1900 te Haarlem een Classicalen Zendingsdag te houden.

Als sprekers zullen optreden: de Zendeling-leeraren D. Huising en W. Pos, alsmede Ds. J. H. Feringa van Zaandam; terwijl Ds. C. v. Proosdij van Amsterdam aan den avond van dien dag in een biduur zal voorgaan.

Namens de Classis,
H. Hangelbroek, *Scriba.*

—

ONTVANGSTEN.

Voor de Kerk te Emmercompascuüm.

Genderen f 3, Oldebroek f 2, Zevenhoven f 1, Vorden f 1, Zwijndrecht f 5, N.-Helvoet f 1, Bolsward (*A*) f 3, Raamsdonk c a f 1, Meppel f 5, Oudshoorn f 1, A. Verduinf 1, Burum f 3, Hazerswoude f 2, Workum f 3, Kapelle (*Z.*-Bevel.) f 2, Barendrecht f 5, Kollum (*B*) f 2,50, Bussum f 5, Monnikendam f 1, Dokkum (*B*) f 2, Scherpenzeel f 1, Katendrecht f 2,50, Sneek (*A*) f 3, Marrum f 2, Cubaard f 1, Voorschoten f 2,50, Ds Alting f 1, Enschedé f 3, Knijpe f 1 Van eenige leden te Knijpe f 1,09. — Nog eens van Knijpe f 1, en van eenige leden te Knijpe f 1,08, N.-Amsterdam f 5

Voorts is bij Ds. T. Oegema te Wildervank ingekomen van de kerk te:

Vreeland uit de catechisatiebus f 1,50, Leksmond f 2,50, Breukelen f 1, Bodegraven f 3, Wanswerd f 2, St.-Anna-Parochie f 3, Weesp (*A*) f 2, Blija f 2.

De Heere onze God hoort het gebed. Reeds beginnen de giften te komen. Hartelijk dank voor 't gezondene. Als alle kerken deze voorbeelden volgen, dan wordt de kerk te Emmercompascuüm geholpen.

Namens den Kerkeraad te Emmercompascuüm,
W. Hoving, *Praes.*

—

Voor een Kerkgebouw te Terwispel.

Van de Ger. gem. te			
Amsterdam	f 25,00	De Krim	f 10,00
Kampen	- 10,00	Vreeland	- 2,00
Vlaardingen *A*	- 5,00	Willemstad	- 1,50

P. A. Smilde, *Penn.*

Heerenveen, 18 Sept. 1900.

—

Voor de Theologische School.

Burum (Fr.)	f 6,50	½ coll. Naarden	f 3,77⁵
Weesp *B*	- 3,77⁵	„ Uithoorn	- 0,77
½ coll. Bussum	- 5,59	Nieuwolda	- 5,03⁵
„ Muiderberg	- 1,50		

Voor de Uitbreiding.

Contrib. Ds. W. Schock te Amerongen f 1, J. Renes te Leersum f 1.

Legaat van *Mevr. Wed. J. Young,* geb. *M. E. Kreijts,* 11 Mei 1900 overleden te Amsterdam, f 200.

De Penningmeester van de Theologische School,
Dr. H. Franssen.

Zwolle, 15 Sept. 1900,
Potgietersingel 120.

—

Voor de Zending onder de Joden.

Met hartelijken dank ontvangen:

Van br. A Gruijs Sr., Zaandam, opbrengst van verkochte postzegels . . . f 1,50

Door Ds. E. Kropveld namens A. Donkerbroek, Niezijl Groningen, gevonden in het kerkzakje - 2,50

Onder hartelijke dankbetuiging blijft ondergeteekende zich dringend aanbevelen. Ofschoon de uitgaven onverminderd doorgaan, waren de giften zeer matig in aantal. Dat de vrienden van het oude bondsvolk toch niet vertragen in bereidwilligheid tot geven.

Rotterdam, N Koops,
13 Sept. 1900. O.-Molenstraat 5.

—

OUDERS OF GETUIGEN.

IV.

Behalve de in het vorig artikel genoemde redenen zijn er nog andere, die het duidelijk maken, dat de doop niet altijd terstond op de bekeering volgen kon. Het sacrament is geen magisch werkend toovermiddel, maar onderstelt van de zijde des ontvangers het geloof; het is alleen voor de geloovigen ingesteld en eischt dus, dat aan zijne bediening eene kortere of langere belijdenis des geloofs voorafga.

Belijdenis des geloofs is echter niet mogelijk zonder eenige kennis der waarheid. Jezus had daarom vóór zijne hemelvaart bevolen, dat de apostelen aan alle creaturen het Evangelie moesten verkondigen en alle volken tot zijne discipelen moesten maken, door hen te doopen in den naam van den drieëenigen God en door hen te leeren onderhouden, alwat Hij hun geboden had.

Naarmate de gemeente zich uitbreidde, werd op die kennis en belijdenis der waarheid steeds sterker nadruk gelegd. In den allereersten tijd kon iemand, gelijk de kamerling en de stokbewaarder, volstaan met de korte belijdenis, dat hij geloofde, dat Jezus de Christus was. Maar weldra ontwikkelden zich in en buiten de gemeente allerlei dwalingen en ketterijen. De belijdenis van Jezus als den Christus bleek niet meer voldoende; zij sloot volstrekt niet uit, dat iemand daarbij verkeerde voorstellingen en inzichten omtrent de waarheid koesterde. In de latere geschriften des Nieuwen Testaments, bijv. in de Brieven aan Timotheüs en Titus, in de Brieven en in het boek der Openbaring van Johannes, komt daarom telkens de vermaning aan de geloovigen voor, om te blijven in de zuivere, gezonde leer, welke door de apostelen is overgeleverd en niet uit te vallen van hunne vastigheid.

Daarbij kwam, dat de zuiverheid der bedoeling en de oprechtheid der gezindheid van hen, die tot het Christendom overkwamen, hoe langer hoe meer in verdenking kwam. De gemeente deed spoedig bittere ervaringen met sommigen harer leden op. Simon de toovenaar wilde de gave des H. Geestes koopen voor geld. Demas kreeg de tegenwoordige wereld weer lief. Hymeneüs en Alexander en vele anderen leden schipbreuk in het geloof. Velen keerden na korter of langer tijd aan de gemeente den rug toe, waarbij zij zich eerst hadden aangesloten, maar tot welke zij nooit in waarheid met hun hart hadden behoord. En toen later de vervolging kwam, werd dit aantal nog grooter. Bij velen ging het woord van Jezus in vervulling, dat hun geloof geen wortel had in zichzelven en slechts was voor een tijd; toen verdrukking en vervolging kwam om des Woords wil, werden zij terstond geërgerd.

En afgedacht van dit alles, toen het Christendom zich uitbreidde, werd het des te meer geplant in steden en vlekken, die buiten de middelpunten der beschaving gelegen en in het schrikkelijkst bijgeloof verzonken waren. Ook al was iemands bekeering oprecht en al was zijne begeerte, om gedoopt te worden, zuiver en onverdacht, de onkunde was toch zoo groot, en de kennis der waarheid zoo gering, dat er eerst een tijd van beproeving en onderwijzing aan den doop diende vooraf te gaan.

Al deze oorzaken deden in de tweede eeuw het zoogenaamde catechumenaat ontstaan. Voor hen, die uit Joden- en Heidendom tot de gemeente wilden overkomen en hunne begeerte naar den doop te kennen gaven, werd allengs overal een kortere of langere proeftijd ingesteld. Deze proeftijd droeg van den eersten tijd af zoowel een dogmatisch als een ethisch karakter. De kerk was er van den aanvang af op uit, om zulke personen, die zich bij haar wilden voegen, te onderwijzen in de leer der waarheid en tegelijk in zedelijken zin voor te bereiden voor de ontvangst van den doop. Onderwijs en opvoeding gingen in de catechese saam; leer en tucht waren daarin ten nauwste met elkander verbonden. De voorafgegane Joodsche en Heidensche levensbeschouwing en levenswijze; de aard der Christelijke waar-

heid, die immers eene waarheid naar de godzaligheid is; de toetreding tot de gemeente van Christus en de ontvangst van den heiligen doop bepaalden het karakter van den proeftijd en drukten er dezen dubbelen stempel van onderwijs en opvoeding op.

De duur van het catechumenaat was zeer onderscheiden. Al vielen volgens het Nieuwe Testament in den eersten tijd het hooren van het Evangelie en de ontvangst van den doop dikwerf op éénen dag samen; de kerk nam zeer terecht de vrijheid, van deze tijdsbepaling af te wijken en tusschen beide handelingen een korteren of langeren proeftijd in te schuiven. Deze proeftijd verschilde in duur in verschillende tijden en op verschillende plaatsen en ook ten aanzien van verschillende personen. De oudkerkelijke getuigenissen spreken nu eens van enkele dagen, dan weer van eenige maanden, en dikwerf ook van twee of drie jaren. Een korte proeftijd was voldoende, als de kennis der waarheid genoegzaam en de oprechtheid der bekeering onverdacht was. Maar toen de vervolging velen wankelen deed en de kerk op haar eigen veiligheid bedacht moest zijn, of ook, toen de overgang tot het Christendom eene zaak van mode werd en door velen om uitwendige voordeelen gedaan werd, toen moest de proeftijd dikwerf wel over maanden en jaren worden uitgebreid.

De personen, die op deze wijze voor den doop werden onderwezen en voorbereid, woonden in den eersten tijd de godsdienstige samenkomsten der geloovigen niet bij. Wel stond volgens Paulus, 1 Cor. 14 : 23 e v., in de gemeente van Corinthe die godsdienstoefening, waarin het lezen en verkondigen van Gods Woord plaats had, ook voor ongeloovigen open. Maar toen later de vervolging uitbrak, moesten de leden der gemeente in het belang hunner veiligheid toezien, dat geen vreemden hunne vergaderingen bijwoonden. De samenkomsten der gemeente kregen daarom vanzelf een gesloten karakter; alleen zij werden toegelaten, die tot de broeders en zusters behoorden, die den doop hadden ontvangen en deelnamen aan het avondmaal.

Zij, die zich bij de gemeente wenschten te voegen, kregen daarom privaat onderwijs, hetzij van een ambteloos lid der gemeente, hetzij van een diaken, presbyter of bisschop. Soms nam het zelfs, bijv. in de catechetenschool te Alexandië, een meer methodisch, wetenschappelijk karakter aan, werd het in cursussen verdeeld, en diende het tot bevordering van de wetenschap der Theologie.

Maar spoedig moet daarin toch reeds eene verandering gekomen zijn. Want volgens Tertullianus en Origenes woonden de catechumenen niet dan eerst de samenkomst der geloovigen bij, wanneer zij gedoopt en der gemeente ingelijfd werden, maar hadden zij reeds lang te voren, althans tot een gedeelte van de godsdienstoefening, toegang. Zelfs schijnt het, dat er onder de catechumenen allerlei onderscheidingen kwamen. Daar waren er, die alleen privaat onderwijs genoten; anderen mochten de prediking des Woords in de openbare godsdienstoefening bijwonen; en nog weer anderen mochten ook blijven bij het gebed, dat aan het einde der prediking uitgesproken werd.

Maar zonder onderscheid moesten allen, die nog niet gedoopt waren, de samenkomst der geloovigen verlaten, voordat het avondmaal werd gevierd. Dit had alleen plaats in het midden der gemeente en werd uitsluitend door broeders en zusters bijgewoond.

BAVINCK.

MODERNE KUNST.

Langs lijnen van geleidelijkheid is de nieuwe naam, dien Louis Couperus onlangs in zijn Gidsroman uitvond voor wat beter en juister *het hellend vlak der zonde* heeten zou.

Maar zonde is een ouderwetsch begrip, waarvoor in de moderne litteratunr geen plaats meer is. Voor haar bestaat er geen objectieve wet, wier gezag volstrekt is en algemeen; geen recht, dat boven wereld en menschheid gaat; geen plichtbesef, dat in de conscientie bindt; geen zonde, die schuld is en straf eischt; geen zedelijkheid en geen godsdienst anders dan als producten van menschelijke, subjectieve ontwikkeling.

Moraal en religie, ze zijn wel goed op haar tijd. Zij zijn nuttig voor de onontwikkelden en onbeschaafden, die er behoefte aan hebben. Maar ze zijn eene quaestie van smaak. Indien ik er behoefte aan had, zegt een der personen in den genoemden roman, zou ik den Roomsch-Katholieken godsdienst verkiezen boven den Hervormden.

Maar de „intellectueelen" hebben er geen behoefte meer aan. Zij zijn eraan ontwassen en beschouwen ze thans uit de verte zonder persoonlijk belang. Zij staan er buiten, zij staan er objectief tegenover, leggen alleen nog een aesthetischen maatstaf aan en beoordeelen en schatten ze naar de mooie en diepe impressie, welke zij maken op het voor het schoone gevoelig gemoed.

Deze hoogen van geest toch, die de aristocraten, de uitverkorenen, de zaliggesprokenen der moderne wereld zijn, zij leven uitsluitend voor het schoone en voor de kunst, en storen zich daarbij aan geen wet of zede, aan geen conventie of moraal, aan geen sociale en klein-maatschappelijke ideeën. Uit de hoogte zien zij, als een soort goden, met minachting op de anderen, op de menigte, op de wereld terneer. Want terwijl dezen wroeten in het stof, is voor hen het mooi, dat wat emotie wekt en passie kweekt, de waardige inhoud, de eenige troost, de uitsluitende zaligheid van het leven.

Naar dit hooge geluk worden zij heengedreven door hun eigen aanleg en aard. Ieder mensch toch heeft zijn eigen levenslijn. Er is geen gemeenschappelijke weg, die allen voorgeschreven is; geen pad, dat allen zonder onderscheid te bewandelen hebben. Ieder volge zijn eigen lijn, onbekommerd om die van anderen, welke de zijne kruisen; elk late zich drijven op den stroom, die door zijn eigen leven gevormd wordt. O hoe vaak, zoo wordt ons gezegd, als een mensch zich maar gaan liet als een bloem, als een vogel, als een wolk, als een ster: hoe vaak zou hij dan zijn geluk en zijn leven wel vinden, zooals de bloem en de vogel ze vonden, zooals de wolk wegdreef in de zon, en de ster haar hemelbaan volgde.

Naar dien regel loopt het leven der hoofdpersonen in dezen roman voort. Geleidelijk gleden zij langs de lijn van hun leven, zonder veel te willen, zonder veel te strijden, zelfs zonder veel te denken en zonder veel te voelen. Geleidelijk gleden zij langs den purperen rand van hun leven; hand in hand liepen zij op hun tot één gesmolten lijnen, gedachteloos aan de wetten en ideeën der menschen, in fiere hoogheid levend naar hun eigen wet en in geen andere wereld verkeerend dan in die van hun eigen sfeer.

Wat zou dit hooge leven der kunst zich dan ook storen aan het bekrompen oordeel der menschen, aan de enghartige, kleinsteedsche opinie van het publiek, aan wat door velen in onkunde gehouden wordt voor eene Goddelijke en eeuwige wet!

Als een jonge man en eene jonge vrouw saamstemmen in deze vereering van het schoone, in deze toewijding aan de kunst, waarom zouden zij dan niet samenleven en, onverschillig voor de beoordeeling der menschen, in volle onafhankelijkheid en vrijheid de lijn volgen van hun eigen leven? Waarom zouden zij, schoon ongetrouwd naar de willekeurige burgerlijke wet, niet als getrouwden samen kunnen wonen? Waarom zouden zij het huwelijk, dat „vies" is, verkiezen boven de passie, die mooi is en boven alle sleur en gewoonte verheven?

Er behoort eene groote mate van dichterlijke phantasie toe, om zulk een leven van twee jonge kunstenaars, indien het uit zedelijk oogpunt al geoorloofd ware, op den duur mogelijk te achten. Want er is naar waarheid gezegd, dat op den kunstberg de lucht wel hoog en droog maar de bodem onvruchtbaar is.

Feitelijk wordt het dan ook in den roman van Couperus ieder oogenblik gestoord door armoede en honger, en eindelijk geheel verbroken door de geweldige macht der zinnelijkheid, door de lijn van het vleesch, die de lijn van het kunstleven kruist, door de onafwendbare noodzakelijkheid, door de noodlottige almacht van den dwang van het leven, waartegen de eigen wil niets vermag. In de bedwelming der zinnelijkheid verzinkt de droom van het leven der kunst.

Inderdaad is de aesthetische levens- en wereldbeschouwing tegen de macht van stofvergoding en vleeschesdienst niet bestand. De ziel, die geen anderen inhoud heeft, dan de passie voor het schoone, wordt onverbiddelijk neergetrokken door de krachtige, brutale zinnelijkheid; het zware, zwarte stof der materieele wereld verhindert haar, om op de vleugelen der kunst te varen naar omhoog.

Geleidelijk, langs lijnen van geleidelijkheid, gaat het dan van eene ideale hoogte, die misschien zelve nog een droom en illusie was, naar de lage sferen van vleesch en bloed. Eene „stille kracht", eene geheimzinnige kracht, een onbewuste, onbegrepen drang van het bloed, die onder de oppervlakte in stilte broeit maar eens onfeilbaar zeker tot uitbarsting komt, stuwt rusteloos voort.

En nergens is er eene kracht meer te vinden, die tegenhoudt; nergens een houvast, waaraan men zich opbeuren kan. Menschen worden speelballen van het noodlot, spelingen van het toeval, golven op den oceaan van het zijn. Gedachteloos, willoos, doelloos glijden zij langs de lijn van hun leven. Zij leven niet, maar worden geleefd.

Niet in alle werken der nieuwe kunst treedt deze intieme gedachte even duidelijk aan het licht. Maar over het algemeen mag er toch van gezegd, dat ze in den dienst van het dogma der evolutie staan. Het is de leer van het pantheïsme, van het ééne, absolute zijn, van den blinden, redeloozen wil, van de onafwendbare noodzakelijkheid, die aan de kunst in haar modernste uitingen ten grondslag ligt.

Daarom gaat er van deze kunst, hoe schoon zij ook menigmaal in den vorm moge wezen, een benauwende, beangstigende invloed uit. Ze is door een drukkenden, zwoelen dampkring omgeven. Het is geen kunst, die opheft en bezielt, die kracht en lust tot den bangen strijd van het leven schenkt.

Integendeel, zij is er gansch onverschillig voor, of zij de verbeelding bezoedelt, den wil verlamt, de geestdrift bluscht, den levensmoed knakt, de eerbaarheid kwetst, den vrede en de vreugde in huwelijk en huiselijk leven vergalt, de grondslagen van staat en maatschappij ondermijnt, het kostelijkste wat in een menschenziel wonen kan doodt, n.l. geloof en liefde en kracht — onder de leuze: de kunst om de kunst, acht zij menigmaal alles geoorloofd.

Menigmaal komt zij er toe, om in den heiligen naam der kunst verraad te plegen aan de heiligste goederen der menschheid.

BAVINCK.

DE GEMEENSCHAP DER HEILIGEN.

ZEGT HET DER GEMEENTE.

XXII (2.)

Wat te doen, ingeval de broeder, die tegen ons gezondigd heeft, onze bestraffing ten spijt, weigerachtig blijkt om zich in den weg van schulderkentenis en betuiging van leedwezen met ons te verzoenen?

Jezus zegt het ons; dan neme men nog een of twee met zich, opdat in den mond van twee of drie getuigen alle woord besta, Matth. 18 : 16.

De personen, welke men medeneemt, als men de bestraffing herhaalt, worden hier getuigen geheeten, met het oog op mogelijke inmenging der gemeente in de zaak; alsdan toch moeten zij als getuigen optreden. Ook de klager treedt alsdan als getuige op; vandaar is hij onder de twee of drie getuigen, van welke sprake is, medebegrepen.

Toch moeten wij niet meenen, dat het oogmerk van deze tweede bestraffing uitsluitend zou zijn, om stoffe te verkrijgen tot het indienen van eene klacht bij de gemeente.

Het naaste oogmerk van dit tweede bezoek, waarbij de bestraffing in bijzijn van een of twee gegeven wordt, is veeleer om den broeder tot erkentenis van leedwezen over zijne handeling te bewegen; dit tweede bezoek geschiedt met gelijk doel als het eerste; het onderscheid is alleen, dat de middelen, om tot het doel te geraken, worden versterkt.

Het bestraffen in tegenwoordigheid van een of twee verhoogt de klem der bestraffing, omdat hare gegrondheid in dien weg krachtiger uitkomt. De mogelijkheid toch bestaat, dat men ten onrechte meent door den broeder verongelijkt te zijn, of dat men het ons aangedaan ongelijk voor grooter aanziet, dan het eigenlijk is. De broederen, welke wij medenemen, zijn geroepen hierop te letten, en aan onze bestraffing hun amen te onthouden, voor het geval hier blijken mocht, dat zij of geheel of ten deele ongegrond was. Bevestigen zij nu onze bestraffing, dan wordt haar gewicht hierdoor niet weinig verhoogd. Ons oordeel over des broeders houding tegenover ons heeft alsdan de keuze van een of twee onzijdige personen doorstaan. De eerlijkheid gebiedt alzoo, dat wij de personen, die wij bij ons tweede bezoek medenemen, kiezen uit dezulken, die buiten het geschil staan. Het oogmerk, waarmede wij ze medenemen, eischt tevens, dat wij zulke personen kiezen, die eene plaats hebben in het geweten des te bestraffen broeders. Wij moeten alzoo geene personen daartoe uitnoodigen, die iets tegen den te bestraffen broeder hebben, of tegen wie hij iets heeft; noch ook zulken, die zelven te bestraffen zijn, maar zulken kiezen, wier woord bij hem weegt.

Hoort hij ook hen niet, zegt Jezus, zoo zegt het der gemeente. De hardnekkigheid van den broeder maakt noodig, dat het uiterste worde gedaan, om hem tot erkentenis van zijn onrecht te brengen, al moet hiertoe ook het zwijgen worden verbroken. De gemeente, hier door Jezus bedoeld, is ongetwijfeld de vergadering der discipelen, waarin elk spreken kan tot allen; voor ons moet, met het oog op de uitgebreidheid der gemeenten, en de omstandigheid dat zij vertegenwoordigd worden door hare oudsten, de bepaling aldus gewijzigd, dat wij ons geval met den broeder ter kennis dier oudsten brengen; en het aan hen overlaten om er zoo noodig het geheel der gemeente mede in kennis te stellen. De betrokken broeder krijgt het in dat geval met het ambt te doen. Blijft hij ook tegenover het ambt onwillig om zijn leedwezen te betuigen, dan schiet er slechts over, dat het ambt de gemeente inroept. Men staat hier verwonderd over de geestelijke wijsheid en teedere liefde onzer Gereformeerde vaderen, die het ambt eerst dan ruimte lieten, om den hardnekkigen zondaar als een heiden en tollenaar te behandelen, als zijne zonde, eerst zonder, later bij voortgaande hardnekkigheid, met zijn naam, aan de gemeente is medegedeeld, en deze opgewekt om voor hem te bidden en hem te vermanen. Zoo ziet men, dat onze vaderen over het ambt henen weder tot de gemeente komen, en alzoo Jezus' gebod zelfs naar de letter trachten te volbrengen, en het ambt niet in de plaats der gemeente stellen, als ware deze onmondig, maar door het ambt de zelfwerkzaamheid der gemeente regelen en handhaven.

Hier nu, bij de overdracht der zaak aan de oudsten der gemeente, komen de getuigen te pas. De oudsten mogen op de zaak tusschen broeder en broeder niet ingaan, alvorens zij hen hebben gehoord. Zij moeten getuigen, dat de bestraffing heeft plaats gehad, alsmede dat zij naar hun oordeel op goede gronden rustte, en in broederlijken geest is gedaan, zoodat de weigerachtigheid des broeders, om zijn leedwezen over het aangedaan ongelijk te betuigen, zich uitsluitend uit zijne eigene blindheid, boosheid, of stijfhoofdigheid verklaren laat. Wel behoeven de oudsten niet blindelings op hun oordeel af te gaan, en hebben zij de zaak zelfstandig te onderzoeken, maar zonder hun getuigenis mogen zij op zaken tusschen broeder en broeder niet ingaan, hoe vaak zij hiertoe ook in verzoeking worden gebracht. De ondervinding toch leert, dat er eene sterke neiging bestaat om eigen plicht op het ambt over te dragen, als ware dat ingesteld om ons van eigen plicht te ontlasten.

Eerst als gebleken is, dat de broeder ook der gemeente geen gehoor geeft, zij hij ons als de heiden en tollenaar, dat is, als een met wien de broederlijke gemeenschap niet langer geoefend wordt. Vóór dien tijd niet. Wij zien hier, hoe krachtig Christus optreedt tegen hen, die er zelven over beslissen, dat zij de broederlijke gemeenschap zullen afbreken. Dit laatste is helaas! regel geworden. Een der broederen doet ons ongelijk aan; terstond breekt men de broederlijke gemeenschap met hem af. Zelfs verstout men zich vaak om te eischen, dat heel de gemeente ons voorbeeld volge, en onttrekt men zich aan het Avondmaal, ja, soms aan de samenkomst der gemeente, omdat zij dat niet doet, maar er bij ons op aandringt, dat wij zelven naar Jezus bevel het onze doen om den broeder terug te winnen. Wij zouden de eersten zijn! Dat was al te vernederend; den broeder zou het zelfs stijven in zijn waan, dat hij gelijk had; dat nooit! Ach, wij gevoelen niet, een broeder in hem te hebben verloren; want wij hebben hem nooit als een broeder liefgehad; ook ligt ons recht ons veel zwaarder dan zijn belang. Wat zou het helpen, hem te vermanen? Hij zou ons niet willen ontvangen, en naar ons niet willen hooren. Wat een vreemde omslag bovendien om met een of twee bij ons naar hem toe te gaan! niemand doet het; zou men zich zoo vreemd aanstellen? Bovendien weten wij het; hij heeft ongelijk en wij hebben gelijk, en nu is het waarlijk al iets bijzonders, dat wij hem niet haten, geen kwaad met kwaad vergelden, en ons vergenoegen, met hem te laten voor wat hij is. Was hij nog een broeder, maar ja, hij heet wel zoo, maar hij is het niet; wij kunnen dit wel niet bewijzen, maar wij gevoelen toch dat het zoo is, en ons gevoel bedriegt niet. Zoo is Jezus' gebod krachteloos gemaakt. Men is zijn eigen rechter geworden, en boven eigen oordeel is er geen. Laat ons toch met deze praktijk der hoovaardij breken. Jezus leert ons toch duidelijk, dat wij eerst dan den broeder als heiden en tollenaar mogen beschouwen, als hij de vermaning der gemeente verworpen heeft. Niet reeds dan alzoo, als hij de vermaning van ons en onze helpers verwerpt. En nog minder reeds dan, als hij nog niet eens vermaand is! Wij hebben alzoo niet te oordeelen alvorens de gemeente geoordeeld heeft. Oordeelen wij voor dien tijd, dan doen wij de gemeente Gods smaadheid aan, en verheffen ons zelven tot eene gevaarlijke hoogte. Hieruit kunnen wij zien, hoe noodig het is, dat wij in gemeenschap met de belijdende gemeente leven; de onkerkelijke moet wel zijn eigen rechter en wegwijzer zijn; hij kan het gebod van Christus niet volbrengen, en ziet reeds hierdoor zijn standpunt veroordeeld, daar een standpunt, waarop zulks onmogelijk is, nooit dat kan zijn, waarop God ons geplaatst heeft.

V. ANDEL.

OFFICIEEL.

BIDSTOND VOOR Z. AFRIKA.

L. S.

De Deputaten der Classis 's Gravenhage, benoemd tot het uitschrijven van een Biduur voor Zuid-Afrika, hebben op last van de Classis, vergaderd den 11den Sept. j.l., als gebeds-ure *den avond van* 23 *Sept.* aangewezen, dewijl op Zondagavond de samenkomst der gemeente het gemakkelijkst is in de meeste plaatsen.

Voorgesteld was op de Classis, als datum te kiezen 10 Oct., den verjaardag van President Krüger.

Maar hiertegen werden ingebracht en gebillijkt de volgende bezwaren:

1e. dat de nood der zaak drong deze gebeds-ure niet zóo lang uit te stellen, maar veeleer als kerken ten spoedigste gemeenschappelijk des Heeren aangezicht te zoeken.

2e. dat deze gebeds-ure toch eigenlijk niet aan den persoon van President Krüger mocht gebonden; niet aan de verlenging zijns levens den drang tot gebed mocht ontleend, maar veeleer aan den toestand van geheel Zuid-Afrika, en aan de verblinding van schier geheel Engeland.

Wij achten het noodig dit ter kennisse onzer Gereform. kerken te brengen, opdat zij allen gemeenschappelijk *Zondagavond* den Heere aanroepen.

Reeds is er stoffe tot blijdschap, en *ook tot dank aan den Heere*, waar onze regeering President Krüger een oorlogsbodem ter beschikking stelde, in welk heugelijk feit zeer zeker H. M. onze geliefde Koningin hare bemoeiing heeft gehad.

Dat de Heere haar en hare regeering daarover zijnen zegen geve, en President Krüger veilig geleide.

De Deputaten
tot het uitschrijven van een biduur
voor Z.-Afrika aangewezen:
L. v. D. VALK.
A. H. v. MINNEN.
K. K. TROOST.
T. KRAMER.

's-Gravenhage,
19 Sept. 1900.

Politieke Beschouwingen.

Dinsdag middag één uur heeft *Onze Koningin* de zitting van de Staten-Generaal geopend met de volgende Troonrede:

Mijne Heeren!

Het is mij aangenaam, bij het begin van dit zittingjaar, u bijeen te zien tot hervatting uwer werkzaamheden. Zij zullen ook ditmaal belangrijk zijn, want vele gewichtige wetsontwerpen zijn aanhangig.

Tot deze behoort de voorgedragen ongevallenwet, die in talrijke en dringende behoeften moet voorzien. Ik doe een beroep op uw medewerking om haar binnen korten tijd tot stand te kunnen brengen.

In de vriendschappelijke betrekkingen met buitenlandsche Mogendheden kwam geene verandering. De binnenlandsche onlusten van ernstigen aard, die in China zijn uitgebroken, hebben echter in het verkeer met dat rijk stremming veroorzaakt.

De ter vredesconferentie gesloten verdragen zijn thans door bijna al de Mogendheden bekrachtigd. Ik hoop, dat het eerlang hier te vestigen internationaal Bureau van het hof van arbitrage aan zijn bestemming zal voldoen door bevorderlijk te zijn aan het niet hoog genoeg te schatten belang der vreedzame oplossing van geschillen tusschen de volken.

Twee betreurenswaardige gebeurtenissen, de oorlog in Zuid-Afrika en de onlusten in China, maakten het wenschelijk, dat de zeemacht zich in de aangrenzenden wateren vertoonde, ten einde aan landgenooten zoodanige hulp of bescherming te verleenen als noodig zou blijken.

Dank zij de ruimere opbrengst van verschillende middelen, is de financieele toestand gunstig te noemen. Versterking der inkomsten blijft echter onmisbaar tot dekking van nieuwe uitgaven, allereerst in verband met de wet op den leerplicht.

Gunstig is evenzeer de toestand der Indische geldmiddelen; het is mogelijk U verschillende voorstellen te doen, waardoor, naar Ik vertrouw, de zedelijke en stoffelijke ontwikkeling van Indie krachtig zal worden bevorderd.

Onder het waakzaam oog van de bezetting en het eskader verbetert de toestand in het Noordelijk Sumatra geleidelijk, al moet bij wijlen de kracht onzer wapenen zich nog doen gevoelen.

Van de gewichtige wetten, die in staat

van voorbereiding zijn, zullen die op het arbeidscontract, tot betere voorziening omtrent het armwezen en tot Staatsexploitatie van steenkolenmijnen in Limburg, u weldra bereiken.

Mogen uwe beraadslagingen, mijne heeren, vruchtbaar zijn en uwe ijver en toewijding onder Gods zegen veel goeds doen tot stand komen voor het vaderland en zijne koloniën.

Ik verklaar de gewone zitting der Staten Generaal te zijn geopend."

Zooals men ziet lijdt deze Rede niet aan breedheid. Zij geeft een wenkje aan de Kamer om toch de vele gewichtige wetsontwerpen, bij name de ongevallenwet, die nog aanhangig zijn, af te werken; een pluimpje tegelijk voor de Regeering, die zooveel gaf, en daarom zeker sober is met de aankondiging van nieuwe ontwerpen. Een drietal, waarvan er reeds twee: het arbeidscontract en voorziening omtrent het armwezen, vroeger genoemd waren. Slechts dat tot Staatsexploitatie van steenkolenmijnen in Limburg is nieuw.

Geld moet er zijn voor *leerplicht*, maar aan de *bijzondere school* wordt daarbij *niet* gedacht!

De opmerkingen over wat betrekking heeft op Buitenlandsche Zaken — zijn breed. Daarom temeer treft de zoo korte uitdrukking: „de betreurenswaardige gebeurtenis, de oorlog in Zuid-Afrika." Inderdaad soberder kon het al niet. Maar men is nu eenmaal in den Haag zeer bang zich te branden. Misschien ligt er een moedgevende wenk in het: „Ik hoop dat het internationaal Bureau van het Hof van arbitrage aan zijne bestemming zal voldoen door bevorderlijk te zijn aan ..... de vreedzame oplossing van geschillen tusschen de volken."

Ja waarlijk, dat is zeer wenschelijk, zal het Hof geen bespotting zijn voor de volkeren, die nu met meer dan weerzin vervuld zijn over de Regeeringen, die in *Zuid-Afrika* zoo onbeschaamd alle wetten van oorlog, menschelijkheid en recht laten vertrappen en vertreden door Engeland.

Daar is in 't Oosten van Transvaal heel wat gebeurd sinds wij de vorige week ons overzicht gaven. Naar alle zijde trokken de Burgers daar, na luttel tegenstand geboden te hebben, terug, zoowel ten Noorden als ten Zuiden van den spoorweg naar de Portugeesche grenzen, alsmede in Barberton voor French. En zelfs de wakkere en moedig volhardende President Krüger verliet het land, terwijl dit voor ingelijfd werd verklaard door Roberts. De vorm waarin de Engelschen van een en ander bericht gaven, deed geweldig aan, en als ooit het vertrouwen van velen in de zaak der strijdende Burgers een schok heeft gekregen, dan was het nu en geweldig ook, zoodat men haast met de Engelschen mede riep: 't Is met den oorlog gedaan!

Doch zooverre is 't nog niet. Krüger vluchtte niet en is geen gevangen man; hem werd onzerzijds een oorlogschip aangeboden om naar Europa te komen en te arbeiden voor een mogelijke tusschenkomst, en hij nam dit aanbod aan. De guerillakrijg zou voor den hoog bejaarden man, naar den mensch, doodelijk zijn. Zijn woord en dat van de Deputatie in Europa in antwoord op de schandelijke en leugenachtige proclamatie van Roberts, hebben doen zien, dat de oorlog geenszins uit is. En al zullen ook straks de gebeurtenissen op enkele Burgers voorshand een verlammenden invloed uoefenen, de kern blijft strijden tot den laatsten man.

De jongste berichten doen dat, ook al laten de Engelschen weinig door — duidelijk zien. Het laten springen van de spoorwegbruggen bij Krokodilpoort en Kaap Muiden, en het voortdurend strijden tot bij Komati toe, wijzen aan, dat men daar in het sterke Krokrodildal op krachtig verzet is bedacht van de zijde der Burgers, 't zij om er zoo lang mogelijk te strijden, of — wat wij 't liefst gelooven — om, na zoolang mogelijk stand gehouden te hebben, Noordwaarts uit te wijken en straks boven Lijdenburg het verzet voort te zetten. Men vergete toch niet dat de beide groote en voor de guerilla zoo geschikte districten, Zoutpansberg en Waterberg nog geheel vrij van Engelschen zijn. Bovendien ook ten Zuid-Ooste: Vrijheid en Piet-Retief, waarbij komt dat èn daar èn in 't Westen een zestal districten slechts zeer gedeeltelijk, hier of daar door de Engelschen bezet zijn. Daarom ook temeer is, afgezien nog van andere bestanddeelen, Roberts proclamatie zoo schandelijk en misleidend. En ook in den Vrijstaat is van onderwerping geen sprake; bijna de geheele Oostelijke helft wordt door de Burgers beheerscht.

Natuurlijk ontveinzen wij ons het *hoogst gevaarlijke* van den toestand voor de Burgers niet, al verliezen zij haast geen gevangenen of kanonnen. De overmacht is zoo groot; alles hangt als aan een zijden draad, die 't machtige Albion licht, in een gegeven oogenblik, kan doorknippen. Maar wij hebben slechts onjuiste voorstellingen willen op zijde zetten, door de *Engelschen* verspreid.

Zij hebben daaraan behoefte voor de parlementsverkiezingen in de volgende maand; het volk moet op de hand der Regeering blijven. Vermoedelijk zal dat ook wel zoo zijn, ondanks al wat gedaan wordt om de natie de oogen voor het schandelijke van den oorlog te openen. Doch als een volk eenmaal in een zekeren roes is — gaat dat niet zoo gemakkelijk, en de liberalen zijn wanhopend verdeeld!

Ook van *N.-Amerika*, waarop de Afrikanen nog zoo hopen, wachten wij niet veel. Want, ook al kwamen de Democraten aan 't roer, dan nog zou het intervenieeren voor de Burgers niet mede vallen. Oppositie-partij zijn en — aan 't roer zitten, zijn twee zeer verschillende dingen. En toch zou geen natie met meer hoop op succes voor de Burgers kunnen inspringen bij Engeland!

De Duitsche Veldmaarschalk Waldersee is nu in *China* aangekomen. Zal hij nu in staat zijn eendracht in de verwarring en spoedig verbetering in de toestanden daar aan te brengen, of den vrede te hergeven?.... Het laatste bericht daarover luidt, dat de Mogendheden nu toch Li-Hung-Chang en prins Ching als vredesonderhandelaars accepteerden. De Mogendheden zouden besloten hebben dat de schadeloosstelling door een centrale Regeering moest worden voorgesteld. Zij eischen van China de meest volkomen vergoeding voor de aanvallen op de legaties en de moorden op de vreemdelingen. De misdadigers moeten uitgeleverd! Waar de vredesonderhandelingen gevoerd zullen worden, maakt nog een punt van overweging uit. Ook over de kwestie van het bedrag der schadeloosstellingen hebbende Mogendheden nog niet gediscussieerd.

Voor de waarheid van een en ander staan wij echter niet in.

NOORDTZIJ.

Theologische School.

Den 16 September 1900 was het vijfentwintig jaren geleden, dat *Prof. M. Noordtzij* geïnstalleerd werd als Docent in Isagogiek, Critiek en Exegese. Belangstellenden zij bij dezen medegedeeld, dat, naar wij vernamen, dit Jubilee eerst den 19 October op den zestigsten verjaardag van br. Noordtzij zal herdacht worden.

—

„Tehuis voor Zeelieden" te Maassluis.

Deze vereeniging gaf haar Derde Jaarverslag uit. Hare nuttige inrichting mag zich in toenemenden bloei verheugen. Dat er Christelijke Tehuizen voor Zeelieden verrijzen, is vooral niet minder, misschien nog meer, nationaal, dan Tehuizen voor Militairen, indien we op ons verleden zien. De vereeniging had in 1899 f 1288,73⁵ ontvangsten en slechts f 337,41⁵ uitgaven. Doch met een saldo zal zij in het eerst zich zeker beter kunnen vestigen en uitbreiden dan met tekort. Bestuursleden zijn de hh. Ds. J. Vonk Pres., C. Ghislain Secr., H. van Lunpen Pennm., en verder Ds. F. W. Sluyter, Ds. A. J. Montijn, P. Boon Sr en P. Bijl. Behalve dat het Reglement en het Bestuur een goede richting waarborgen, wordt ze ook aanbevolen door de hh. A. W. Schippers, Ds. H. J. James e. a. van Vlaardingen, waar reeds voor eenige jaren zulk een Tehuis voor Zeelieden werd opgericht.

—

Scholen met den Bijbel in Frieslands Zuid-Oosthoek.

Wij ontvingen een kort verslag over het 7e Boekjaar van deze vereeniging. Haar ontvangsten voor het helpen oprichten en ondersteunen van Christelijke scholen in Frieslands Z.-O.hoek waren f 1422,45 en zij gaf uit f 1013,32⁵. Toch klaagt zij met dit haar saldo, om reden dat er zoo veel noodig is, voor de gestichte en zich uitbreidende scholen en voor de nog niet opgerichte. En toch besloot de vereeniging te trachten een derde en vierde school te stichten. Maar het bestuur heeft meer behoefte aan geld dan aan lof voor zijn arbeid, want met een ledige kas kan men niemand steunen, wanneer de eigen plaatselijke krachten te kort schieten. Daarom wacht de vereeniging op veler hulp. Men gedenke haar dan. Meer dan ergens is dáár de Christelijke school een Evangelisatie-station.

—

„Ons Parool. Voor Land- en Zeemacht in Nederland en Koloniën."

Dit weekblaadje van het Bureel *„De Vredebode"* te Dordrecht en Ds. M. Mooij — wordt voor het grootste gedeelte gratis onder de militie en de marine verspreid. In Juni dreigde het echter zijn uitgave te zullen moeten staken; niet om zijn vorm of inhoud, integendeel, maar door gebrek aan geldelijken steun. Een vriendin en ook officieren zetten er toen den schouder onder — zoodat het blaadje de eerste maanden kan voortgaan. „Ons Parool" is zeer doelmatig ingericht voor dat doel, met illustraties en netten vorm. De redacteur is op dat gebied bekend. Zoo lazen we in Nr. 15 het, vooral in Zeeland, bekende verhaal omtrent Ds. Budding, den rijken boer met zijn koeien, en de weduwe die haar laatste beest verloor. Het bevat steeds aangrijpende stukjes uit historie en leven.

—

Scheurkalenders in de Kazerne.

Door Br. H. Hooft: van W. Rouw, te Hoek (van Holland?) . .	f 0,50
Van B. J. v. Rhijn, Waddingsveen	- 2,50
„ A. W. S. te V. . . .	- 2,50
Door A. de Visser, Grijpskerke, Zeeland: gevonden in de collecte . .	- 2,50

Schenke de Heere op deze gaven der liefde zijnen onmisbaren zegen; en bewerke Hij nog vele harten om in liefde te gedenken aan den arbeid voor leger en vloot!

E. KROPVELD.

Rijswijk, 14 Sept. 1900.

De Muzulmannen zijn over het algemeen minder door het zendingswerk te bewegen dan de Brahmanen en Buddhisten. Als een heuglijke tijding wordt bericht, dat te Patna een gezin van zeven personen door den Baptisten-leeraar Stubbs werd gedoopt. De vader, Ibrahim, had met vrouw en kinderen daar veel om te lijden van de Muzulmannen; doch zij hielden moedig stand in hun geloof, tot de vervolging ophield.

—

De Duitsche regeering heeft gezorgd, dat de Koerden streng gestraft werden, die 1 Mei j.l. het Duitsche Weeshuis te Ourmiah-Dilanchaou in Perzië en het personeel hebben aangevallen. — Terecht vraagt men, waarom den Turk niet even flink aangepakt? Diens misdaden bloeden nog jaren na, ja, ze houden nog niet op!

—

Saksen is Protestantsch maar de Koninklijke familie is Roomsch, waardoor bij eene processie ook de Protestantsche soldaten gedwongen worden voor de hostie de wapens te prezenteeren, en de Protestantsche pages moeten er zelfs voor knielen. Hierover wordt veel geklaagd. — Volgens een later bericht, mogen Protestanten hiertoe niet meer gebruikt worden.

—

De Amerikaansche predikant Sheldon, schrijver van: „Wat zou Jezus doen?" enz., verhaalde op zijn rondreis dezen zomer in Engeland, dat hij veel moeite had om voor zijn eerste boek een uitgever te krijgen. Eindelijk kocht een jonge uitgever huiverend zijn handschrift voor honderd gulden. Tegenwoordig zijn hier reeds millioenen exemplaren van verkocht en heeft Sheldon er fortuin mede gemaakt, zooals alleen in zulke groote landen, of met een boek in een der drie moderne hoofdtalen mogelijk is. De matigheids- of onthoudingszaak is voor Sheldon van de eerste orde.

—

Te Londen zijn zeshonderd komedies, concert-cafés en dergelijke. Om het personeel daarvan te evangelizeeren bestaat reeds lang een zendingstak, waardoor in het laatste jaar duizend actrices op eenige dagen in de week onder Christelijke beademing zijn gebracht.

—

Volgens het rapport van den Pruisischen Opperkerkeraad zijn van 1880—1897 4400 personen uit de Evangelische staatskerk gegaan en Roomsch geworden. Maar er zijn van den anderen kant 40000 Roomschen naar de Evangelische staatskerk overgegaan. In Silezië alleen werden 811 Protestanten Roomsch, maar 14,834 personen zijn van Roomsch Evangelisch geworden.

—

Op de punt van Penmark, Finistère, zal een vuurtoren komen van 63 meters hoog, waarvan de lichtsterkte gelijk staat met 36 millioenen waskaarsen; terwijl de lichtkern, althans haar gloed, op plusminus 100 kilometers of bijna 20 uren zichtbaar zal zijn.

—

Zondag 24 Juni konden door een toegestaan gratis gebruik van de electrophoon een groot aantal zieken uit de Londensche hospitalen uit verscheidene kerken de predikers hooren, die in het bijzonder tot hen het woord richtten.

—

De Univerziteit van Cambridge heeft eershalve het doctoraat verleend aan professor Ramsay te Aberdeen van de Schotsche Nationale kerk, en aan Dr. Davidson van het College der Vrije kerk te Edinburg. Dit is de eerste maal, dat deze hoogeschool dit aan niet-Anglicanen doet. Wel bewees zij deze eer aan vreemden van allerlei natie. Nu is Cambridge een schrede verder gegaan door zijn diploma aan Schotten te geven, — maar nog niet zóó ver, dat ook Engelsche dissenters de hulde bewezen werd.

—

Op de Parijsche Tentoonstelling is van 10—13 Juni een Congres gehouden over de middelen tot bescherming van jonge werklieden. Vele Roomsche inrichtingen en priesters waren daar aanwezig, maar ook Protestantsche instellingen, vooral werken van de Jongelingsvereeniging. Des avonds bezochten eenige priesters die gebouwen in de straat Trévise. Een abbé gaf heengaande den secretaris E. Sautter de hand, zeggende: „Ik ben een Jezuïet mijnheer, maar ik keur van ganscher harte goed, wat gij van middag gezegd hebt op het Congres." De pastoor van Clichy zeide: „Wat, ik woon een paar schreden hier af, en ik wist niets van dit verwonderlijke werk! Nu zijn er Wereldtentoonstellingen noodig om je eigen Parijs te leeren kennen."

—

Miraglia, die met de Roomsche Curie gebroken heeft, werd door de rechtbank te Parma wegens laster veroordeeld, omdat hij — misleid door een bericht — in een blad een Roomsch priester beschuldigd had van een meisje een Bijbel uit de hand gerukt te hebben. Niettegenstaande Miraglia's openhartige bekentenis, hoe de zaak stond — werd hij met zeventien maanden gevangenisstraf gevonnist. Het Hof van Cassatie te Rome heeft bovendien zijn appel verworpen.

—

In Amerika overleden dezen zomer de twee Nestors van het Amerikaansche Congregationalisme. Dr. Park, theologisch oudprofessor aan het College van Andover, die eenennegentig jaren oud werd. En Dr. Storrs, die zich als redenaar en als publicist onderscheidde, predikant was in de Pelgrimskerk te Brooklyn, en op bijna tachtig-jarigen ouderdom overleed. Beiden werden op denzelfden dag en hetzelfde uur begraven. Bij de begrafenis van Dr. Park las men een gedachtenisrede, het leven van Dr. Park betreffende, die des avonds vóór zijn eigen overlijden door Dr. Storrs gemaakt was. De genoodigden waren zeer getroffen door dit samenvallen dezer omstandigheden.

—

Men bericht, dat toen de tijdingen der moorden van de Boxers inkwamen, de Anglicaansche Bisschop van Durham weldra niet minder dan dertig brieven ontving van geestelijken uit zijne diocese, die zich ter beschikking stelden om de vermoorde missionarissen te gaan vervangen; niettegenstaande de wreedheden, waarmede de Chineezen bovendien hun moorden laten gepaard gaan. Een Boxer, die getuige was geweest van de slachting van Chao en Liu-Ching-Yun, evangelist en diaken der Londensche zending, verhaalde, dat de laatste door 50 Boxers aangevallen zijnde, met sabels gewond en aan een boom gebonden werd. Vervolgens haalden zij Chao uit de kapel te Kung-Tsun bonden hem de duimen aan de toonen vast, sneden hem de armen af, en de ingewanden uit het lijf, waarna zij hem het hoofd afsloegen.

—

In Londen is in Juli het meergemelde „Home huguenot", Adelaïde Road 96 N. W., voor Protestantsche onderwijzeressen geopend. Het staat in een der gezondste en aangenaamste gedeelten der stad. In deze wijk heeft elk huis een grooten tuin van achteren en een kleinen van voren, zoodat men daar als buiten is. Voorts wordt deze wijk door goede burgers bewoond, omdat de lucht er bijzonder frisch en zuiver is door het hooger gelegen terrein, in de buurt van Hampstead Park, Primrose Hill en de met hooge boomen beplante tuinen. Omnibussen, trams en het station Chalk-Farm stellen dit gedeelte in gemeenschap met de geheele stad. Een Comité, dat uitsluitend uit Fransche Protestantsche dames bestaat, behartigt deze inrichting. Prezident is de predikant L. Dègremont van de Fransche Protestantsche kerk te Londen, 8 & 9, Soho Square W., de oude Huguenootsche kerk, die door Koning Eduard VI in 1550 gesticht is. Om erin opgenomen te worden heeft men zich tot deze directie te wenden.

†.

VERSLAG VAN DE CENTRALE PASTORALE CONFERENTIE.

De Centr. Past. Conferentie werd den 30sten Augustus j.l. in de Plantage-kerk te Zwolle gehouden.

Welgeslaagd mag deze Conferentie worden genoemd. Wel hadden we de opkomst gaarne nog wat grooter gezien, maar toch, in vergelijking van vorige jaren, was deze Conferentie vrij wel bezocht. Een-en-zestig broeders, bedienaren des Woords en ook enkele broeders Ouderlingen en Diakenen, hadden op de presentielijst geteekend.

Wat echter aan de quantiteit ontbrak, werd door de qualiteit vergoed. Hier viel te leeren, op te merken; hier werd stof tot overdenking gegeven. Men kon hier van elkander verschillen, soms heftig debatteeren, zonder dat de broederlijke waardeering en liefde ook maar een oogenblik werd gemist. Men ging dan ook uiteen, dankbaar voor wat men gehoord had en genoten; met den stillen wensch, dat een Conferentie als deze tot verkwikking van verstand en hart weer spoedig mocht aanbreken.

Wij gelooven dan ook dat, indien er Conferenties als deze gehouden worden, er meer broederlijke waardeering en toenadering zal komen. Zij kunnen in de hand des Heeren medewerken, en onze kerken zullen er wel bij varen, om de thans nog bestaande gedeeldheid, die maar al te zeer, helaas! soms openbaar wordt, te doen wijken voor de eenheid, die door den Koning der kerk is gewild en voor Sions welzijn en Jeruzalems opbouw zoo onmisbaar is. Moge die gedeeldheid spoedig ophouden, en het niet slechts met de lippen worden beleden, maar ook steeds meer met de daad worden uitgesproken, dat we waarlijk zijn zonen en daarom elkander ook kennen als broeders van één huis!

Maar — ons werd opgedragen een verslag van de gehouden Conferentie te geven. Welnu, we zullen trachten te voldoen. Wellicht heeft menigeen reeds verlangend naar dit verslag uitgezien. Doch we behoeven het onzen medearbeiders in de bediening des Woords niet te zeggen: een predikant kan niet doen wat hij wil, en als hij van zijn vacantiereis thuis komt, kan hij niet in de eerste plaats zich zetten tot het geven van verslag. Daarvoor moeten enkele uren van zijn soms zooveel omvattenden arbeid gezocht en beschikbaar gevonden worden.

Beginnen wij dan met de mededeeling, dat deze Conferentie als gewoonlijk met gebed werd geopend, waarin Ds. Vonk van Maassluis voorging, nadat gezongen was Ps. 119 : 3.

De Voorz., Prof. Lindeboom, leest nu Efez. 4, en richt daarna tot de samengekomen broeders een woord van hartelijk welkom, waarna hij er aan herinnert, dat deze Conferentie reeds sedert 25 jaren wordt gehouden. Nu echter zoovele Provinciale Conferenties in 't leven waren geroepen, werd op de laatst gehoudene samenkomst gevraagd, of het niet goed zou zijn deze Conferenties te doen eindigen. Na rijp beraad werd toen besloten, dat zij als Centrale Pastorale moest blijven voortbestaan; en, oordeelende, dat ook Ouderlingen en Diakenen van deze Conferentie niet mochten worden uitgesloten, werden in het Comité twee van deze broeders benoemd. Voorts werd er aan herinnerd, dat deze Conferentie in het vorige jaar vanwege de Gen. Synode niet gehouden is.

Thans wordt de eenheid, zooals we die in Efeze 4 vinden uitgedrukt, den broederen aangeprezen; de eenheid, die niet is eenvormigheid, maar een levenseenheid, waardoor zich de velerleiheid van gaven en werkingen zoo heerlijk openbaart. Wij hebben elkander te dienen naar de mate der gaven, van Christus, een iegelijk met *zijne* gaven die gaven hebben wij aan te wenden, in organisch levensverband met de andere. En wat ons dan wel eens een bonte mengeling toeschijnt, is van den Heere gewild. Zij deze Conferentie aan die eenheid bevorderlijk. Bij alle verschil, dat bestaat, behoeven wij daaraan niet te wanhopen, indien wij ons in alles houden aan het Woord en laten leiden door den Geest des Heeren.

Deze Conferentie is de laatste welke in deze eeuw gehouden wordt. — Veel beteekenende gedachte: het einde eener eeuw. We hebben op de teekenen der tijden te letten. Hoeveel dat ons dan met vreeze voor de toekomst vervult! Doch, wat er ook gebeure, 't gaat met het koninkrijk, met de zaak van Christus vooruit! De gemeente blijft bidden: Heere Jezus, kom. Evenwel, de afval zal toenemen; Satan zal 't er op toeleggen, ook de belijders des Heeren te verleiden en te verdeelen. Voor de gemeente der toekomst zal dan ook zooveel afhangen van ons, van de mannen die God roept als voorgangers en verzorgers Zijner kerk. Daarom eindigt de Voorz. dan ook zijn inleidend woord met den wensch, dat het Gode behage, ons door Zijnen Geest steeds meer van onze roeping naar Zijn Woord te doordringen en in onzen arbeid te sterken.

Uit enkele mededeelingen van den Secretaris blijkt, dat Ds. Gispen van Baarn als lid van het Comité heeft bedankt en tevens bericht heeft ingezonden, dat het hem niet mogelijk was als referent op deze Conferentie op te treden. Reden daarvan was: het oprichten van een predikanten-kring in de Classis Amersfoort, alsmede het oprichten eener Utrechtsche predikanten-Conferentie. Ook Dr. Honig stelde ons te leur, daar hij zijne belofte, reeds voor twee jaren gedaan, om als referent op te treden, niet gestand deed. Hij oordeelde dat, nu ook eene Utrechtsche Provinciale Conferentie was tot stand gekomen, de Centr. Pastorale weinig meer te beteekenen zou hebben. Bovendien werden tegen de inrichting dezer Conferentie bezwaren ingebracht, o. a. dat ook anderen dan predikanten als leden worden erkend van de Conferentie. Op de desbetreffende vraag van een der broederen, werd ook nog medegedeeld, dat Ds. Donner van Amersfoort reeds ten vorigen jare had bericht, af te zien van het referaat, dat hij op zich genomen had.

Ook werd duidelijk gemaakt, dat vrijwillige bijdragen de kosten der Conferentie niet kunnen goed maken, waarom het Comité geoordeeld heeft, de entrée op f 0,50 te moeten stellen.

(*Wordt vervolgd.*)

J. VONK.

DE VER. TOT CHRIST. VERZORGING VAN ZENUWLIJDERS IN NEDERLAND.

1. *Haar Oprichting.*

Sta mij, geachte Redacteur! in uw blad een kort woord toe over bovengenoemde Vereeniging; eerst over haar oprichting; in een volgend nummer over hare werkzaamheden; en ten laatste, over hare toekomst.

Het was 5 September j.l. eene belangrijke vraag: Zou het tot oprichting van eene vereeniging tot Chr. verzorging van Zenuwlijders komen? Zouden er zich geen onoverkomenlijke bezwaren opdoen? Zou er zich genoegzame belangstelling openbaren? Zouden er mannen worden gevonden, die deze zaak zouden kunnen en durven uitvoeren?

Alle vrees werd echter gelukkig beschaamd. Toen de Vice-Voorzitter der voorloopige commissie, Ds. J. W. A. Notten, ten 12 ure in „Irene" te Utrecht de uitgeschreven „Algemeene Vergadering" opende na gebed en na eene schoone toespraak, waarvan een kort resumé reeds werd gepubliceerd, waren een 60-tal mannen-broeders uit alle deelen des lands bijeen; sommigen om persoonlijk van hunne belangstelling blijk te geven, anderen als afgevaardigden van Corporatiën; maar allen, om aan de stichting der Vereeniging mede te werken. Van bezwaren, die door verschillende broederen waren geopperd op de Vergaderingen der Vereeniging tot Chr. verzorging van Krankzinnigen tegen eene afzonderlijke Vereeniging, hoorde men niets. Allen schenen het te beseffen: er *moest* hulpe geboden aan de vele zenuwlijders, die Christelijke verpleging begeeren. Zonder discussie werd tot de stichting besloten. En zoo staat dan de nieuwe Vereeniging als een bewijs van de goede gunst onzes Gods en van de kracht der barmhartigheid, die onze barmhartige Hoogepriester aan de Rechterhand Gods in zijn volk wil werken.

Den Heere, onzen God, zij dan ook de dank toegebracht, dat de aangewende pogingen met een goeden uitslag zijn bekroond; en van Hem dan ook de verdere kracht afgebeden, die noodig zal zijn, om de jeugdige Vereeniging aan haar heerlijk doel te doen beantwoorden!

Behalve de aanwezigen hadden 75 andere personen en Corporatiën hunne voorloopige toetreding gemeld. En het zij mij vergund hier een lijst te laten volgen der namen van alle belangstellenden, die de „Stichters" der Vereeniging mogen worden genoemd.

De Kerkeraden der Geref. kerken te Meppel, Epe, Heerenveen, Wommels, Bodegraven, Hoogeveen, Vlissingen, Zierikzee, Driebergen, Ter Neuzen, Goes, Boxum, Vlaardingen, Enkhuizen, Driesum, Leiden *A*, Zaandam *B*, Delft, Smilde *A*, Kampen, Breukelen, Middelstum, Hijlaard.

Ds. N. A. de Gaay Fortman; Dr. S. R. Hermanides; Ds. J. W. A. Notten; E. A. Keuchenius; Ds. A. van Andel; C. Graaf van Limburg Stirum; Jhr. Mr. T. A. J. v. Asch v. Wijck; M. J. Chevallier; Ds. J. H. Feringa; F. Gunnink Bz.; P. Roodhuizen; S. Baron v. Heemstra; Gen. Maj. H. W. van Marle; Prof. L. Lindeboom; Ds. van Paassen; Tj. Greevelink; Mej. C. Greevelink; Ds. W. A. Dekker; P. Reijling, Bn. Batelaan Czn; P. Batelaan Wz.; N. Griffioen; C. de Gier; C. Bol; J. Krijgsman; A. Stigter; B. Kemp; C. v. d. Breggen; P. Mobach; Joh. T. de Lange; N. van Namen Hzn.; A. Strop; J. v. d. Valk; Ds. D. Huijsing; S. v. d. Ploeg; Versteeg; Dr. M. J. v. d. Hoogt; H. N. van Zanten Jzn.; Zuster de Heus; Ds. C. Lindeboom; Ds. J. Breukelaar; Dr. C. J. C. Buskents; Freule v. Wassenaar (Hattem); S. van Velzen; J. Minderaa; Mej. S...., (Hazerswoude); J. G. v. d. Hoogt; E. G. Wentink; H. Breiner; H. Kruijver; Ds. A. Doorn; H. Bömcke; Ds. T. Noordewier; Dr. H. Bavinck; Ds. S Datema; Ds. J. N. Lindeboom; A. S. J Dekker; J. C. Vietor; J. Zoeter; Ds. G. H. Zahn; W. Sluijter Jr.; Minderaa; v. d. Hoeven; v. Bleek; H. Ubbens; Ds. W. Laatsman; Dr. J. H. Schuurmans Steckhoven; Dr. H. Sap; Dr. L. Bouman; Dr. P. Wieringa; Ds. H. Buitenhuis; Dr. J. Hamburger; Dr. D. Schermers; Simon Groot; Ds. J. van Haeringen; Dr. van Dale; Ds. A. M. Donner; Hilligje Buiten; Jeltje Bultsma; H. van Andel; W. V. v. Zanten; W. L. Meijer; Ds. M. Meijering; N. Nieboer; H. Rensink; P. Trenning; E. Huizing; W. Horlings; H. Bonda; Ds. W. H. Gispen Jr.; H. Koning; Ds. J. Bootsma; G. v. As (*Stichtsche Courant*); Dr. A. Dupont; E. Knevel; D. Th. Notten; Dr. Versteeg; J. Wormser; Ds. J. Meijer; Ds. J. Teves; J. Bogaards; Oosterbaan; J. de Lange; Achhoven; F. Kortlang; B. J. Lindeboom; H. Groenendijk; Ds. P. J. Klaarhamer.

Mocht deze lijst van „Stichters" vele broederen en zusteren in den lande opwekken, zich als lid der Vereeniging op te geven!

Ds. A. VAN ANDEL.

Heerenveen.

VERSLAG VAN DE PROVINCIALE DIACONALE CONFERENTIE

van de Geref. Kerken in Zuid-Holland gehouden te Schiedam op Woensdag 13 Juni 1900 in het kerkgebouw aan de Plantage (Lange Nieuwstraat).

(*Vervolg* van No. 36).

De *Voorzitter* dankt den geachten referent en vraagt of *Rotterdam B* nog iets te zeggen

heeft. De afgevaardigde vindt beter, dat er eerst over het referaat gesproken wordt.

[*De Bazuin*-redactie ziet zich genoodzaakt het Verslag hier en daar in te korten.]

Onderscheidene sprekers voeren hierop het woord.

Ds. Van Lummel beantwoordt deze verschillende sprekers aldus:

Ds. Van Dijk van Zwammerdam heeft gevraagd eene nadere toelichting over eene uitdrukking van à Lasco. Ik heb wat gauw gelezen, broeder Van Dijk! Bedoeld is, het zwaard als zinnebeeld van het gezag. De Roomsche kerk grondt op de leer der twee zwaarden het pauselijk gezag. De paus heeft twee zwaarden, het kerkelijk en het wereldlijk. Johannes à Lasco bedoelt met der Ouderlingen zwaard de macht van het zwaard, de regeeringsmacht.

Dan stelt broeder Van Dijk de meening voorop, dat de andere Diakenen ook wel gepredikt zullen hebben. Maar dat is eene gewaagde manier van redeneeren, te zeggen: wannneer twee Diakenen hebben gepredikt, dan hebben de andere vijf het ook wel gedaan. Wij hebben geen grond om te zeggen, dat zij het niet gedaan hebben. Maar in ieder geval was het een buitengewone tijd en waren er buitengewone gaven. Daarover zal broeder Van Dijk wel niet met mij verschillen.

Als het prediker bij het Diakenambt behoorde, dan zou dit wel nader zijn besproken. Waar wij dit niet lezen, daar mogen wij wel aannemen, dat toen de Heere de Diakenen heeft bekwaam gemaakt, meer te doen, dan wat tot hun ambt behoorde. Ik leg den nadruk hierop: het behoorde niet tot hun eigen ambt.

Ds. Goslinga heeft gevraagd, wat ik dacht van het Visitatie-Reglement. Ik heb hem te danken, dat hij heeft gewezen op het Visitatie-Reglement. Ik heb die uitdrukking niet zoo onder de oogen gehad. Er staat: zij zijn onder de Dienaren des Woords en de Ouderlingen. Is dit nu eene afwijking? En dan zeg ik zonder eenigen twijfel, het is eene afwijking. Trouwens, het Visitatie-Reglement is van 1722, dus 100 jaren na de Dordtsche Kerkenorde. Toen waren al meer fouten ingeslopen. De Drentsche Kerkenorde had al schrikkelijke afwijkingen, zooals de lijkpredikatiën. En men heeft gearbeid, om ze weer in te voeren.

Wanneer onze Belijdenisschriften zoodanige onderschikking niet kennen, kan ze niet ingevoerd worden door eene Particuliere Synode. Want dit Visitatie-Reglement is door de Particuliere Synode van Delft vastgesteld. En nooit kan eene Provinciale Synode veranderen, wat door de Nationale Synode is vastgesteld.

De afgevaardigde van Kralingen heeft uitdeelen met voorzichtigheid en met een bewogen gemoed tegenover elkander gesteld. Aan den eenen kant stelde hij voorzichtigheid en schraalte gelijk en zeide hij: een bewogen gemoed is ruim. Maar wanneer wij met voorzichtigheid barmhartigheid oefenen, heeft die broeder dat wel eens ondervonden. kan het voorzichtig zijn, veel te geven in gegeven omstandigheden. De man is ziek en blijft ziek en kan in een week of tien niet werken. Nu is het heel voorzichtig, heel veel te geven, zoodat hij niets achteruit gaat. Doet men het weinig, dan krijgt hij achterstal. Voorzichtig zijn is niet, zuinig geven. Een bewogen gemoed is niet alleen ruim. Er kan armoede ontstaan door schuld van man of vrouw. door geen acht op zaken te stellen. Als het gezin den diaken, die het bezoekt, nu niet aan zijn hart gaat, dan zegt hij: Geef dien kerel wat, ik moet medelijden met dien man hebben. Maar een bewogen gemoed zal hier niet te ruim zijn. Hier moet de schuldige voelen de scherpte van het zwaard van de armoede. De diaken, die geeft met een bewogen gemoed, zal zeggen: Ik wou, dat ik dien man meer moest geven, maar ik mag niet. Voorzichtigheid en een bewogen gemoed sluiten elkander in.

(Naar aanleiding van de vraag van den afgevaardigde van *Hazerswoude* ontspint zich eene gedachtenwisseling tusschen dezen en den geachten referent, die opmerkt, dat Calvijn hier een ander standpunt innam. dan wij op het oogenblik, en wel, dat de Diakenen daarvoor zijn, om niet alleen de armen te verzorgen, maar ook andere gelden te beheeren Dat is zoo vreemd niet. Daar zijn Gereformeerde Kerken, waar de Diakenen de collecte voor de Kerk tellen en voor de Kerkelijke administratie zorgen. Een haakje daarvan vindt men in de beschouwing van Calvijn. — De referent beantwoordt nog den volgenden vrager).

Br. Los geeft stof aan, die er wel bij had gekund en ons gebracht zou hebben op een uitgebreid terrein, de verhouding van de ambten in de geïnstitueerde kerk in verhouding met het ambt der geloovigen. Maar dit zou ons te ver brengen. Hier hebben wij eene juiste belijning: Dienaren, Ouderlingen en Diakenen. Maar waar wij nog menigmaal gelegenheid hopen te hebben, van den helderen blik van br. *Los* te profiteeren, daar kan ik de Diaconale Conferentie aanraden: laat *Ds. Los* het doen.

De heer *Wirtz:* Het is wel waar, wat Ds. Van Lummel zegt. Maar het is ook niet geheel en al mis, wanneer *Ds. Los* zich voornamelijk geworpen heeft op de 10de vraag, die hij zeer terecht met de eerste heeft samengevoegd. Het is heel verklaarbaar, dat eene soort inleiding van de 10de vraag ook eenige aandacht verdiende. Dit is zeer zeker gesproken met het oog op de sociale toestanden. Is dit nu wel goed, dat broeders Diakenen zich op de sociale toestanden werpen, terwijl er nog een ambt van geloovigen is.

Ds. Van Lummel antwoordt, dat hij alleen op zich heeft genomen, de eerste vraag te behandelen.

Ds. Van Dijk moet nog op het antwoord aan zijn adres terugkomen. Ds. Van Lummel heeft z. i. geredeneerd in dien geest als de logica noemt: uit stilzwijgen opmaken, dat iets zoo is.

Ds. Van Lummel verdedigt zich, door het gelezene in dezen nog eens te herhalen. —

Besloten wordt, het referaat te doen drukken en bij rondvraag eene oplaag van 700 exemplaren vastgesteld.

(*Wordt vervolgd*).

L. MEESTERS.

Rotterdam.

Ingezonden.

GEBED VOOR TRANSVAAL.

Heer, Die in den hemel woont,
Boven lucht en wolken troont,
En van daar goedgunstig let
Op der vromen smeekgebed,
Die, ver boven 's werelds kolken,
Blikt op al 't rumoer der volken,
En de boozen slaat ter neer —
Wil ons hooren, lieve Heer!

Sla in al zijn nooden gâ
Hollands stam in Afrika!
Hooggeklommen is zijn nood;
Zie, hij worstelt met den dood.
Wreed geteisterd, wreed verslonden,
Ligt hij daar geheel geschonden!
Zie op zijn ellende neer!
Wil ons hooren, lieve Heer!

Ach! het land is vol van moord!
Burgerbloed vloeit ongestoord.
't Angstig volk ziet heel ontdaan
Dorp na dorp in vlammen gaan,
Ziet de dappersten bezwijken,
Velden zijn bezaaid met lijken
Door des vijands wreed geweer!
Wil ons hooren, lieve Heer!

Want een vijand, tuk op bloed,
Koelt zijn dollen overmoed,
Moordt en brandt den ganschen dag,
Doof voor bede als voor gekla'g.
Voor zijn woën is niemand veilig;
Maagd noch huisvrouw is hem heilig;
Als een dier gaat hij te keer.
Wil ons hooren, lieve Heer!

Waak, ontwaak, almachtig God!
Maak een einde aan 't droevig lot.
Sta, sta op gelijk een held
Tegen 's vijands wreed geweld.
Hoor der moeders bange zuchten,
Zie de moegejaagden vluchten
Om behoud van lijf en eer . . . .
Wil ons hooren, lieve Heer!

Vel den vijand door uw macht,
Maak hem dwaas, verlam zijn kracht,
Maak zijn ammunitie dof,
Blind hem door verblindend stof!
Maak zijn beste ontwerpen vruchtloos,
Maak zijn benden dol en tuchtloos,
Werp zijn wagenen omveer!
Wil ons hooren, lieve Heer!

Stel den vijand tot een spot!
Falen moog het beste schot!
Dat de roest zijn zwaard verteer!
Moordkanon en schietgeweer
Reeds van 't eerste schot af weigren!
Dat zijn rossen woedend steigren!
Dat zijn moed in vrees verkeer!
Wil ons hooren, lieve Heer!

Breek des vijands overmacht,
Maak hem nietig en veracht.
Bons hem uit Zuid-Afrika
Schande en smaadheid volg' hem na!
Geef hem over aan de banden,
Geef hem in zijns haters handen!
. . . . . .
Geef hun land uw' knechten weer . . . .
Wil ons hooren, lieve Heer!

P. v. D. KOOI.

Nijeveen (Dr.)

EENHEIDSLIED EN ZEGENBEDE.

Wijze: „Alle heuvlen, alle dalen" enz.

Vrede en éénheid, liefd' en zegen —
Schoonste vruchten van Gods Geest!
Dat ze bloeien allerwegen,
Waar G', o God! uw gunst beweest
Aan de harten der bedrukten,
Der bedroefden om hun schuld,
Uit des Satans macht gerukten
En met éénen Geest vervuld;

Één Verlosser, éénen Vader;
Één Verbond en éénen Doop;
Ééne toekomst al te gader;
Ééne zaalge blijde hoop:
Vrede en éénheid, liefd' en zegen —
Schoonste vruchten van Gods Geest!
Dat ze bloeien allerwegen,
Waar G', o God! uw gunst beweest.

Hoor des Hoogepriesters bede
Om de éénheid zijner Kerk —
En ons hart zingt biddend mede
Om des Geestes heerlijk werk:
Vrede en éénheid, liefd' en zegen —
Schoonste vruchten van Gods Geest!
Dat ze bloeien allerwegen,
Waar G', o God! uw gunst beweest.

Wil die gunst ons nog bewijzen,
Die tot voller éénheid leidt . . . .
En ons danklied zal U prijzen
In den zegen ons bereid:
Vrede en éénheid, liefd' en zegen —
Schoonste vruchten van Gods Geest!
Dat ze bloeien allerwegen,
Waar G', o God! uw gunst beweest.

W. G. STEVENS.

Gelselaar, 11 Sept. 1900.

Boekaankondiging.

Na dertig jaren. Voorheen en Thans, door H. W. van Loon, pred. te Amsterdam. Amsterdam, W. Kirchner.

In deze bladzijden geeft Ds. van Loon een kort overzicht van zijne dertig-jarige bediening. Hij draagt ze op aan de kerken van Bunnik, Voorthuizen, Meppel en Amsterdam, waar hij het herdersambt waarnam of nog waarneemt; maar zij zijn ook voor anderen dan de leden dier kerken belangrijk en der lezing waard. Er spreekt uit dit boekje een dankbaar hart, dat God prijst voor de zegeningen, die Hij inzonderheid op kerkelijk gebied in de laatste jaren geschonken heeft. Moge het vele lezers vinden en hen, met den Schrijver, dankend de genade doen erkennen, die de Heere zoo rijkelijk aan de Gereformeerde kerken bewijst.

—

Vereeniging, „Christelijke Bibliotheek" gevestigd te Nijkerk.

De e Vereeniging heeft reeds drie jaren achter zich, waarin zij een 20tal boeken uitgaf en gaat thans haar vierden jaargang in, waarin zij o. a. zal uitgeven: *W. van Nes*, Eén pleitgrond slechts; *Armin Stein*, Uit leven van Oberlin; *Farrar*, Onweerswolken; *Nijland*, Japan; *A. van der Flier* Een oorspronkelijk verhaal. Het lidmaatschap kost slechts *vijf* gulden en geeft aanspraak op minstens *honderd* vel druks, dat is 1600 bladzijden. Redactie en Uitgever zijn van de onvolmaaktheid van hun werk overtuigd. Maar zij stellen zich ten doel, om gezonde, frissche, degelijke Christelijke lectuur onder veler bereik te brengen. Laten dan ook velen hen steunen en tot de Vereeniging als lid toetreden!

—

Eene werkstaking. Schets uit het Volksleven door C. van Koetsveld, pred. te Goes. Voorafgegaan door eene beschrijving van de ramp te Helder op 13 Juli 1900. Uitgegeven ten voordeele der ramp. Middelburg, K. le Cointre 1900.

Dit boekje laat in een eenvoudig verhaal de ramp en ellende van eene werkstaking zien, en nam ook op eene beschrijving van de ramp te Hel er. Het is ten voordeele van de ongelukkigen bij die ramp uitgegeven en bracht reeds zooveel op, dat de Uitgever aan de Heldersche Commissie een bedrag van f 104, beneven f 55,62 aan extra giften, uitkeeren kon. Wie dit boekje koopt, bewijst dus eene weldaad aan de ongelukkigen.

BAVINCK.

VERBETERING.

In de aankondiging van *Ds. Hoekstra's* belangrijke lezing over *De Dooperschen*, N°. 37, sloop een leelijke drukfout; „onverstaanbare" stond er in de plaats van „verstaanbare." De lezer zal deze tout zeker zelf wel opgemerkt en verbeterd hebben. B.

ADVERTENTIËN.

Ondertrouwd:
ALBERT GOEDE
EN
MAARTJE DE BOER.

LANDSMEER.
20 Sept. 1900.
Huwelijksvoltrekking 4 *Oct.* 1900.

Door Gods goedheid beviel heden mijne geliefde Echtgenoote H. G. BEST van een welgeschapen **ZOON.**

J. VALK.

KAMPEN,
16 Sept. 1900.

Voor de vele treffende blijken van belangstelling, zoowel van elders als van hier ondervonden, in het voor ons allen zoo diep smartelijk overlijden van onzen innig geliefden Zoon, Broeder, Behuwdbroeder en Verloofde, betuigen wij bij dezen onzen zeer hartelijken ***dank.***

Uit aller naam,
C. DE SCHIPPER Wz.

HEINKENSZAND,
18 September 1900.

Heden overleed, in de hope des eeuwigen levens, mijn innig geliefde echtgenoote en mijner kinderen zorgdragende moeder,

Wilhelmina Bartels,

in den ouderdom van ruim 50 jaren.

Zwaar valt ons dit verlies, doch wij wenschen Gode te zwijgen.

JACOB SALOMONS.

GRONINGEN.
13 Sept. 1900.

Heden behaagde het den Almachtige tot onze droefheid van ons weg te nemen onzen geliefden Echtgenoot, Vader en Behuwdvader

Nanne Verhoeff,

in den ouderdom van 59 jaar. De verzekering, dat hij is heengegaan in de eeuwige rust, welke er overblijft voor des Heeren volk, is balsem in onze wonden.

Uit aller naam.
WED. N. VERHOEFF—
KROES.

DURGERDAM,
18 Sept. 1900.

Zeldzaam!!!

1 Bijbelverkl. van **HENRY** en **STACKHOUSE** in 51 kwarto dln. half leer m. l. prachtig Ex.

1 Bijbelverkl. van **PATRIK POLUS** en **WELS** 18 kwarto dln. half leer, onafgesneden, mooi van binnen.

Voor den meestb. ***te koop*** onder 't Motto Bijbelverklaring aan den Uitgever van dit Blad.

GOEDE BOEKEN
voor weinig geld.

HUTCHESON, Verkl. v. d. twaalf kleine Propheten, gebonden in 2 half lederen banden f 9,50 voor . . f 4,—

AMBROSIUS, Het zien op Jezus, linn. rug f 3,50 voor - 2,—

D. MOLENAAR, De Heidelb. Catechismus f 4 90 voor - 2,—

DR. F. W. KRUMMACHER, Elisa de Profeet 3 dln. f 4,50 voor . . . . - 2,50

PETRUS IMMENS, De godvruchtige Avondmaalgauger half leer f 2,40 voor . . - 2,00

FRANCKEN, Kern der Christelijke leer; half lee. f 1,40 voor . . . . . - 1,20

JAMES, Geschenk van een Christelijken vader aan zijne opwassende kinderen f 4,40 voor . . . . . - 2,20

JAMES, Het Huisgezin. Bestuur en aanmoediging voor al deszelfs leden f 3,60 . - 1,80

Deze beste boeken worden op ontvangst van postwissel franco toegezonden.

KAMPEN. G. PH. ZALSMAN.

Bij den uitgever A. GEZELLE MEERBURG te *Heusden* verschijnt elke maand:

Wat zegt de Schrift?

Maandblad tot bevordering van het rechte lezen en uitleggen van Gods Woord,

onder redactie van Prof. **L. LINDEBOOM**, Hoogleeraar a/d Theol. School te *Kampen.*

Elk No. bevat 16 bladz. van 2 kolommen, in royaal 8o formaat, en is voorzien van een omslag Bij No. 12 wordt gratis een stevige omslag met register toegezonden.

Reeds 8 No's. zijn verschenen.

De prijs is slechts *f* **1,50** per jaar, franco per post. Men kan inteekening zenden rechtstreeks aan den uitgever, en ook door een solieden boekhandelaar.

Alom is de inteekening geopend op den

Scheurkalender 1901

Een Lamp voor den Voet.

't Is 't eigen Woord des Heeren
Dat van genade ons spreekt;
Dat als een sterke hamer
De hardste harten breekt;
Dat als een zachte balsem
't Gewond gemoed geneest;
't Is 't zaad der weergeboorte
Door d' invloed van Gods Geest.

O, schrijf 't in onze harten
Uw heilig Woord, o Heer!
Dan vreezen wij geen satan,
Geen dood of oordeel meer.
Want bergen zullen wijken,
De wereld zal vergaan,
Maar 't Woord - het Woord des Heeren
Zal eeuwiglijk bestaan.

Wie nog een inteekenlijst verlangt gelieve die aan te vragen bij den uitgever ZALSMAN te KAMPEN.

H.H. Predikanten!

Vraagt bij uwen boekhandelaar de verschillende

VRAAGBOEKJES

uitgegeven door ondergeteekende.

Ze worden reeds op vele catechisaties gebruikt, zijn helder van druk, en bevelen zich om hunne uitvoering zeer aan.

JAN HAAN.

GRONINGEN.

Bij den Uitgever G. PH ZALSMAN te *KAMPEN* verschijnt:

De Vlugge Franschman,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Fransch te leeren lezen schrijven en spreken. 7de druk **50** ct.

De Vlugge Duitscher,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Duitsch te leeren lezen schrijven en spreken 4de druk **50** ct.

De Vlugge Engelschman,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Engelsch te leeren lezen schrijven en spreken. 7de druk **50** ct.

De Vlugge Italiaan

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd Italiaansch te leeren lezen, schrijven en spreken 3de druk **50** ct.

De Vlugge Spanjaard,

of handleiding om, zonder onderwijzer in korten tijd, Spaansch te leeren lezen schrijven en spreken. **50** ct.

De vlugge Latinist.

Eene handleiding voor hen, die door eigen oefening zich de Latijnsche taal wenschen eigen te maken 2de dr. **75** ct.

De Accurate Boekhouder

of handleiding om, zonder onderwijzer, in weinige uren het gewoon en dubbel of Ital. Boekh. te leeren. 3de dr. **50** ct.

Handboek voor iedereen die Fransch leert

Volledige voorstelling van de uitspraak van alle Fransche woorden. zooals deze tegenwoordig door de beschaafde wereld te Parijs uitgesproken worden. f **1,00**.

Bij ZALSMAN te KAMPEN is verschenen:

FEESTSTOFFEN

DOOR
J. BAVINCK
Predikant der Gereform. Kerk te Kampen.
Negen Leerredenen.
167 bladz. 90 ct.
Alle Boekh. nemen bestellingen aan.

Gereformeerd Gymnasium,

te Amsterdam.

Sedert de vorige opgave ontving de Vereeniging voor Voorbereidend Universitair Onderwijs de volgende giften:

MIDDELBURG: J. B. f 1,50; C. P. f 1.50, J. K. f 1, I. J. f 0,50, W. W. f 2,50, de W. f 1, A. L. I. C. f 2,50, T. D. f 0,50, T. P. d'H. f 1, A. L. f 0,50, B B. f 1, Wed. H. J. H. f 1, Mej. I. N. M. f 1. VLISSINGEN: N. Z. f 1, C. P. J. D f 1, A B. f 0,50, J. C. f 1, C. S. Wzn. f 0,50, G. G. f 1, P. G. L. f 1, M. v d. B. f 1, H. G. f 1, A. G. f 0,50, P. W. f 1. OOST-KAPPELLE: A. M. f 1, C. V. f 1. ARNEMUIDEN: C. & P. v. B. f 1,25, J K. f 1, I. K. f 2,50, J. M. f 2,50. N. C. f 1, J. d. T. f 1. OOSTSOUBURG: P. J. f 0,75, P. M. f 0,50, Gebr J. en A D. f 1, A. J. d. V. f 0,50, M. B f 1, C C. f 0,50, J. P. f 1, M v. d. W. f 1, J. d. V. f 1, N. N f 1, Wed. v. S. f 0,50. Wed. D. f 1, C. J. C. f 1. KOUDEKERKE: A. W. f 2,50, D. v. S. f 1.50, D K. f 0,50, W. v. S. f 2, C. M. f 0,50, C. v. S. f 2, J. J. f 1,50, M. L. f 1, J. M. f 1, A. J. f 1, K. W. f 1, A. v. V. f 0,75 GRIJPSKERKE: J. d. W. Jr. f 2, C. L f 1. MELISKERKE: J. D. f 0,50, J W. f 0,50, Ds. H. M. f 1, Wed. L. D. f 0,50, A. J. Azn. 1. BIGGEKERKE: A. S. f 1, L S. f 1, L d. R f 0,35, P. P f 2. SCHOONDIJKE: A. d B. f 1, J. R f 0,50, Ds. A. v. d. L. f 0,50, A. V. f 1, J. J. B. f 5, I. P. v. B. f 5. ZUIDZANDE: A. B f 1, I. J. d H. f 2. OOSTBURG: Iz. d. B. f 2, A. F. f 0,50, J. H. f 1, J. G 0,50, W. C f 0,50, J. A f 1, M. V. f 1, Cbr. H. f 1, Iz. K. Azn. f 5, W. R. f 1, A v. C f 2,50, J. v. B. f 1, Ds. W G. f 1, Wed R. 0,50 ZAAMSLAG: J. d P. f 2,50, C A. v. A. f 1, Jac. D. f 2, J. d. F, Pz. f 2, Ds. J. T. f 4. TERNEUZEN: R J. S f 2,50, G. W. f 3, J. W. f 5, M d R. f 2 50, A. S f 1. AARDENBURG: Mej. S. M. v. O f 1, Wed. A O f 2,50, T. v. O. f 1, A S L. f 1. SLUISKIL: H. d. B f 1. AXEL: H. d. K. f 1, Ds. R O. f 1, Erv. H. H. f 2, H. H. f 1, M. D f 1, P. D. M. f 0,75, C. W. f 1, P. d. B. f 2, J. J. d. T. f 2,50, A. d, R. f 1, J. W. f 1, A. d. K f 1. A. R f 2,50, K. d. F. f 1, M. D. f 1, Wed. I P. O. f 1, J. A d. J. f 2,50. GOES: G. de H. f 0,50. A. M. V. f 0,50, C v. Z. f 1, J. S B. f 1, I. J. f 2,50. KAPELLE: J. S. f 0,50, Joh. S. Jr. f 0,50. WEMELDINGE: A. W. f 1, J. v E. f 0,50, A. P. Mz. f 1, K. D, f 1, Wed. A. D. f 2. SCHORE: P. S. f 1. HEINKENSZAND: J. v. D. f 2, J. B. f 1,50. NIEUWDORP: J. v. H. f 1, L. V. f 1, Wed. J. S. f 0,50. WOLFERTSDIJK: Ds. H. E f 1, C. J. f 1, C. v. S f 1. HANSWEERT: L J. F. f 2 50. KRUININGEN: J. M. f 0,50, J. V. f 1, M. K. Mz. f 1, J. W. f 1. IERSEKE: J. d. S. f 1, W. B. f 0,50, P. B f 1, A. M. S. f 0,50 ZIERIKZEE: H. K f 0,50, Ds. E f 1, Gr. f 1, N. N. f 25. BRUININSSE: G. d. W. Gz. f 1. D. v d. B Dz. f 1, J. M. f 1, H. J. P. B f 1, M. Z. f 1, S. K. f 0,50, Wed. W. v. d. B. Dz. f 1. DIRKSLAND: J. R. f 1, J. R Jz. f 1. 's HEER ARENDSKERKE: L v. V. f 2. HOEK BIJ TERNEUZEN: Wed. A. D. f 10. SOMMELSDIJK: J. J Gzn. f 2,50, Mevr K. D. f 2.

N. B. Niet vermeld zijn hier de bijdragen, waarover per quitantie wordt beschikt.

Vrije Universiteit.

In dank ontvangen:
Voor de Vereeniging:

Aan Contributiën:

Door den heer J. Wielenga te Gauw f 70,50.

Aan Collecten: (voor de Theol. faculteit:)

Van de Geref. kerk te Amsterdam (1/2 coll.) f 265,40 en van V. U. f 2, samen f 267,40; van idem te Pernis (1/2 coll) f 11,35 1/2; van idem te Noordeloos f 14,64; van idem te Rockanje f 2,70; van idem te Vlaardingen B f 26,88; van idem te Bedum B f 4,60; van idem te Brielle f 4,82; van idem te Harmelen f 5; van idem te Amerongen f 3,85; van idem te Linschoten f 3; van idem te Montfoort f 3,56 1/2; van idem te Lopik f 3,50; van idem te IJselstein f 2,73 1/2; van idem te Vreeswijk f 12,51; van idem te Zeist f 32,09 1/2; van idem te Benschop f 5,39; van idem te Burum f 6,50; van idem te Schoonhoven B, f 20,12; van idem te Zegwaard f 8,18; van idem te N. Helvoet f 5,93.

Aan Schenkingen:

Gevonden in de collecte Raamkerk f 1; van mej. J. de B. uit Groningen f 6; door mej. P. Bakker van mej S. f 1; door den heer W. Hovy onder letter V f 20; door den heer W. Post te Lollum, van N. N. f 25; door den heer W. Hovy, Letter V. f 20.

Voor de Medische Faculteit:

Door Ds. J. A. de Vries te Fijnaart, gevonden in de coll. f 2,50.

Voor het Studiefonds:

Voor de 1/2 Stuiv. ver. te Amsterdam f 14,82 1/2; door den heer Jobs. Krap 53e storting van de vereen. tot ondersteuning van het Studiefonds f 100.

S. J. SEEFAT,
Hilversum. *Penningmeester.*